

LUND UNIVERSITY

Den kritiska skärningspunkten mellan media och forskning

Khoshnood, Ardavan M.

2023

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):
Khoshnood, A. M. (2023, okt. 6). Den kritiska skärningspunkten mellan media och forskning.
<https://ardavan.se/den-kritiska-skarningspunkten-mellan-media-och-forskning/>

Total number of authors:
1

Creative Commons License:
Ospecificerad

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:
Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

Den kritiska skärningspunkten mellan media och forskning

6 oktober 2023

Detta inlägg publicerades först den 6 oktober 2023. Den 8 oktober 2023 uppdaterades den med ny text och tabell om sprängningar i Nederländerna.

Efter att jag nyligen i media uttalat mig om att enbart Mexiko har fler explosioner än Sverige, har jag blivit kontaktad av personer som menar att nederländsk media senaste året har skrivit att det finns explosionsvåld även i Nederländerna och att de är fler än i Sverige. Därför undrar de som kontaktat mig – med all rätta – om varför inte jag tagit upp detta.

I dagens digitala samhälle, där information sprids i blixtfart, är det allt viktigare att skilja mellan vetenskapligt validerade data och information som än ej validerats. Som kriminolog måste mina kommentarer därför vara förankrade i forskning och empiriska bevis. De diskussioner som vi haft nu nyligen kring explosiva incidenter i Sverige och deras jämförelse med andra länder har framhävt nödvändigheten av denna urskillning och att jag skriver denna korta text.

Den svenska kontexten

Sverige har under en lång tid inte bara haft stora problem med skjutningar och

skjutvapenrelaterad våld, men vi har även haft allvarliga problem med explosivt våld i Sverige. Fenomenet är således inget nytt. Redan 2019 publicerade mina kriminologkollegor Joakim Sturup, Manne Gerell och Amir Rostami, en mycket välgjord och intressant vetenskaplig studie på just explosivt våld i Sverige och försökte bland annat göra en jämförelse mellan handgranatexplosioner i landet med andra länder i världen. I denna undersökning hittar kollegorna en annan vetenskaplig studie som tittat på Mexiko och man ser då att Mexiko har fler explosioner än Sverige. Studier från andra länder, inte minst från Västeuropa saknas.

Resultatet får viss medial uppmärksamhet och mycket korrekt förklarar Rostami fyndet:

Det går inte att göra säkra sifferjämförelser med andra västeuropeiska länder, för utanför Sverige är sprängningar så ovanliga att underlaget för statistik är extremt litet.

Dagens Nyheter, <https://www.dn.se/nyheter/sverige/kriminolog-sprangdaden-i-sverige-unika-for-europa/>

Dessa jämförelser görs inte lättvindigt utan kommer från noggrann forskning och eftertanke.

I slutet på 2019 gör Sveriges Radio en intervju med Ylva Ehrlin som är analytiker på polisens nationella bombskydd som konstaterar följande:

Vi har så mycket explosioner att det är att jämföra med hur man hade det i norra Spanien under ETA:s glansperiod.

Sveriges Radio, <https://sverigesradio.se/artikel/7336786>

Det allvarliga läget fångades även upp av Evin Badrnya i en [ledare](#) publicerad 19 januari 2023.

Utmaningen med pålitliga jämförelser

Det är ofta en utmanande uppgift att göra exakta och tillförlitliga jämförelser inom kriminologi. Nyligen har nederländsk media rapporterat om en ökning av explosiva incidenter i Nederländerna. Men dessa siffror från Nederländerna är mycket nya. Vid min senaste granskning har inga studier eller officiella rapporter (åtminstone på engelska) från holländska myndigheter bekräftat dessa medierapporteringar. Med

tanke på att dessa händelser i Nederländerna är så pass nytt, krävs försiktighet och omfattande vetenskaplig utforskning för att förstå den verkliga omfattningen av problemet och inte minst när det började.

Medan media spelar en oumbärlig roll i att informera allmänheten, när det gäller vetenskaplig förfrågan, håller inte medierapporter samma vikt som granskade studier. Detta är inte en kritik av media, utan snarare ett erkännande av skillnaderna i granskning och validering mellan journalistisk rapportering och vetenskaplig forskning.

Situationen i Nederländerna

Efter att ha publicerat detta inlägg på sociala medier fick jag en länk av en av mina följare. Länken ledde till den nederländska polisens hemsida. Detta är en officiell hemsida som är tillförlitlig, särskilt eftersom Nederländerna är en stark demokrati. Sidan är emellertid på nederländska, men med hjälp av bland annat Google Translate kunde jag få en översättning av det som står där. Denna översättning kan vara högst bristfällig, varför det jag skriver nu bör tolkas med försiktighet.

Den nederländska polisen skriver:

LFCT håller reda på antalet incidenter med sprängämnen och har redan registrerat 303 sådana incidenter fram till början av juli. 2022 inträffade 325 explosioner i Nederländerna.

Politie, <https://www.politie.nl/nieuws/2023/juli/16/mogelijke-verdubbeling-explosie-incidenten.html>

LFCT är förkortningen för Nationella kriminaltekniska samordningsteamet (Landelijk Forensisch Coördinatie Team). Observera att den nederländska polisens statistik enbart sträcker sig fram till 4 juli 2023.

I slutet på hemsidan presenteras en tabell med tre kolumner: "Typ av explosionsincident", "2022" samt "2023". Under kolumnen "Typ av explosionsincident" listas 14 variabler och avslutas med "Totalsumma".

Av de 14 variabler som polisen presenterar siffror för, är sex av dem relativt enkla att förstå, och det gäller de sex sista variablerna:

Typ av explosionsincident	2022	2023
Hitta oexploderade sprängämnen garagebox	3	3

Typ av explosionsincident	2022	2023
Hitta oexploderade sprängämnen i fordon	11	4
Hitta andra oexploderade sprängämnen	6	18
Hitta oexploderade sprängämnen i ett hus	14	8
Sprängämnen hittades vid sökningar	46	10
Annat	6	3

En del av denna statistik som nederländsk media har redovisat som sprängningar/explosioner är alltså inte fullbordade explosioner enligt den nederländska polisens tabell. Det handlar om 86 av 325 för 2022 och 46 av 303 för 2023 (fram till 4 juli).

Jag skrev att dessa sex variabler är "relativt" enkla att förstå. Dock inte helt enkla. Till exempel, vad betyder "annat"?

Låt oss nu titta på de andra variablerna, som utgör de resterande åtta variablerna.

Typ av explosionsincident	2022	2023
(försök) Attack mot företag	40	64
(försök) Infrastrukturattack	2	0
(försök) Annan attack	2	7
(försök) Fordonsattack	12	13
(försök) Attack mot hem	159	162
(försök) ATM-bombning	13	5
(försök) Plofkraak Juvelerare	8	3
(försök) Explosivt inbrott annat	3	3

Översättningen är som den är. Attack mot hem hade Google Translate översatt till "Hemmanfall", så detta ändrade jag själv till "Attack mot hem". Plofkraak har den

inte alls översatt.

Det intressanta med dessa variabler är det som står inom parentes, nämligen ordet **försök**. Samtliga dessa kvarvarande åtta variabler har ordet **försök** skrivet framför sig inom parentes. På nederländska är ordet **poging**. Google Translate översätter det till **attempt** på engelska. [Cambridge Dictionary](#) översätter det till också **attempt** men även bland annat **effort, endeavor, try**.

Frågan är då exakt vad den nederländska polisen menar? Det kan tolkas på två sätt:

1. Siffrorna visar inte hur många faktiska och fullbordade explosioner det har varit, utan det är **försök till explosioner som misslyckats** som visas.
2. Siffrorna visar både hur många **faktiska och fullbordade explosioner** som ägt rum i Nederländerna samt **försök till explosioner som misslyckats**.

Jag är rätt säker på att det är punkt två som är det korrekta, nämligen att siffrorna är en blandning av fullbordade explosioner samt försök till explosioner som har misslyckats. Och detta gör en analys av antalet explosioner i Nederländerna högst besvärligt.

Slutsats

Granskning eller peer-review som det kallas på engelska, står som guldstandard i vetenskaplig validering. Det innebär att en studie har genomgått noggrann granskning av experter inom det aktuella området. När man diskuterar så pass känsliga frågor som till exempel explosivt våld, är det avgörande att basera vår förståelse och efterföljande slutsatser på granskad forskning. Detta tillvägagångssätt säkerställer inte bara noggrannhet utan förhindrar också missuppfattningar och hjälper till att formulera informerade policybeslut.

Det komplexa samspelet mellan media och vetenskap i vår moderna värld är mångfacetterat. Även om media erbjuder en snabb inblick i pågående händelser, kan det inte ersätta djupet, rigorositeten och tillförlitligheten av granskad forskning.

Just fallet med Nederländerna och mina uttalanden är ett mycket tydligt exempel på detta. Det som händer i Nederländerna är (1) nytt, (2) vi har bristande information, (3) vi har problem med ordentlig översättning, (4) den enda officiella rapporteringen vi har visar ganska tydligt att hela 26% av alla incidenter under 2022 var **fynd** av diverse sprängämnen och **inte faktiska explosioner** som nederländsk media rapporterad.

Vad bekommer polisens hemsida och tabellen som presenteras, framkommer flertalet frågor: Vad menar man med **försök** inom parentes? Är det en summa av både **faktiska explosioner** och **försök till explosioner**? Ingår i så fall **förberedelse till explosion** i detta? Hur många **faktiska explosioner** har vi i så fall?

Och kanske den viktigaste frågan av alla; har jag tolkat tabellen korrekt?

Detta är varför vetenskaplig forskning måste få ta tid och att forskare inte ska uttala sig om ärenden som är väldigt nya och där viktiga frågor inte är besvarade.